

A photograph of a young child with blonde hair, wearing a white t-shirt and dark blue shorts, jumping on a green-trimmed trampoline. The trampoline is on a green lawn, and the background is filled with dense green trees and foliage. The image is presented as a page from a spiral-bound notebook, with the metal spiral binding visible along the left edge.

oneindigedorp

(samengevat)

Wonen in de Veenkoloniën

- een visie tot 2050 -

ONIX/-SCAPE/Dékan

in opdracht van de Stichting Innovatie Veenkoloniën

Freezone

VEEN: GEEN.

schaarse sporen
van geschiedenis.
wat nog wel is:
lynrechte kavels
en al evenzulke vaarten
in een land dat vlakker
dan het oog verdraagt.
mens gaat er traag
mens is er wars van woorden
trekken eggen lange voren
krakerige langspeelplaat:
wie zet het noorden
nu weer op de kaart?

komen sleeën aangesloten
waaiere portieren open
hoge ogen bloemen fotoos
déjà-vu's van vroegere
splinternieuwe autoos
en godzijdank de boboos
nog altijd in het zwart
hun plannen onze evroos

mens houdt van overzicht
mens schijnt zijn schermlicht
simplisme kent geen - ismen
vroeger hadden we turf weetje,
wat is toerisme?
krakerige langspeelplaat:
wie zet het noorden
nu weer op de kaart?

residugeschiedenis. wat nog
wel is: zure regen zoabwijken
oud vinyl blijft vaker steken
maar veen: geen.

ANNEKE CLAUS, 2005

1. Articulatie

De voormalige Drents Groninger Veenkoloniën maken al geruime tijd naam als 'schroothoop' van goedbedoelde ideeën en sociaal economische scenario's. De meeste initiatieven om het gebied te ontwikkelen zijn tot nu toe stuk gelopen op de weerbarstige werkelijkheid.

De uitnodiging van de Stichting Innovatie Veenkoloniën (SIV) om na te denken over een woonscenario voor de Veenkoloniën, heeft het vein-team in eerste instantie dan ook opgevat als een uitdaging om een concreet en uitvoerbaar plan te ontwerpen. Een plan dat niet als een utopie op de regio wordt geprojecteerd maar waarvan de noodzakelijkheid als het ware door het landschap en haar bewoners zelf wordt aangedragen. Voor het ontwerpproces betekende dit dat het potlood op de regiokaart regelmatig heeft plaats gemaakt voor excursies door het gebied per auto, fiets of te voet.

Bij deze veldexpedities zijn twee dominante ruimtelijke structuren opgevallen. Ten eerste de door het cultuurlandschap bepaalde lintbebouwing. Ten tweede een actueel type stadsuitbreiding die bijna Amerikaans aandoet; grote kavels met grote goedkope woningen erop. Deze suburbanisering, die we 'verschuiming' zullen noemen naar aanleiding van het bruine schuim dat vroeger als gevolg van fabriekslozingen op de veenkoloniale kanalen dreef, is niet wezenlijk voor het landschap.

In tegenstelling tot de lintstructuren die in dienst staan van het cultuurlandschap lijkt het schuim – de boerderettes en Spaanse Hacienda-achtige huizen – autonoom op het landschap te drijven. Schuim maakt geen deel uit van het landschap, zoals de linten, maar keert zich er van af in generieke wooneilanden. Het vormt een anti-landschap. Projectontwikkelaars hebben het cultuurlandschap allang vogelvrij verklaard en willen zoveel mogelijk rendement per vierkante meter. De kwaliteit van 'wonen in het landschap', waarin het gebied zich in positieve zin onderscheidt van verstedelijking elders in Nederland, lijkt in deze overweging van ondergeschikt belang. In termen van mobiliteit betekent dit dat het bouwen zich richt op de snelle laag van het landschap; een goede aansluiting op het provinciale wegennet en wonen in de buurt van stedelijke voorzieningen. De langzame laag van de Veenkoloniën die we terug vinden in de uitgestrekte leegte en het wonen in de lintdorpen, wordt vaak te gemakkelijk weggezet als sociaal economische onderontwikkeling. Tegelijkertijd lijkt het in veel stedenbouwkundige debatten, zo ook in de discussies over de toekomst van de Veenkoloniën, telkens te gaan om een principiële keuze, te maken tussen snel of langzaam. Langzaam: kleinschaligheid, lintdorp, uitzicht, wandelen, pionieren, is volgens dit uitgangspunt niet te verenigen met snel: grootschaligheid, economische ontwikkeling, industrie, snelwegen, stedelijke groeikernen.

Toch komt het denken in termen van snel en langzaam neer op een extreme versimpeling van de praktijk waarin we veel subtielere combinaties aantreffen. De Veenkoloniën hebben hun eigen snelheidsregime dat eerder een gemixt programma tussen snel en langzaam aanbiedt dan dat het tot één van beide categorieën gerekend kan worden. Die specifieke gemixte kwaliteit is een groot voordeel van de Veenkoloniën en biedt kansen voor een kwalitatieve groei waar bijvoorbeeld duurzaam wonen in het landschap voorkeur geniet boven het wonen in de van het landschap afgekeerde wooneilanden.

Door de bestaande linten aan elkaar te schakelen middels infrastructuur en aanplant van bomen, ontstaat er een oneindig woonlint dat als een lasso in het landbouwgebied ligt en dit zodoende aan zich bindt en op haar plaats houdt. Samen definiëren ze het veenkoloniale landschap. Om de kwaliteit en vrijheid van het veenkoloniale wonen te behouden moet bouwen in de toekomst weer betekenis krijgen binnen het vooraf gedefinieerde casco van het op zichzelf aangesloten lint.

We willen op de huidige situatie een 'ontklonteringsprincipe' toepassen; een strategie van uitdunnen en uitlijnen, waardoor een grondgebonden programma ontstaat dat in het lint achter elkaar wordt geplakt. Deze lineaire structuur waarborgt de vrijheid van de Veenkoloniën in tegenstelling tot de woekerbouw die een vrije omgang met de ruimte suggereert maar het landschap alleen maar opeet. Dat is weliswaar de vrijheid van projectontwikkelaars maar niet de specifieke vrijheid van de Veenkoloniën dat zich uit in pionierschap, weidsheid van het landschap en rustig wonen.

'Oneindigheid' krijgt binnen het oneindige lint op twee manieren betekenis. Ten eerste moet de oneindigheid begrepen worden als 'conservering van het lint'; deze regio-specifieke kaveltypologie blijft bewaard voor de toekomst doordat ze gearticuleerd wordt en zodoende ook geactualiseerd wordt. Ten tweede biedt de vrije ruimte, die in de Veenkoloniën nog volop aanwezig is, oneindig veel mogelijkheden tot pionieren en sociale experimenten.

2. Uitlijnen

Het wegsnijden van 'rotte plekken' uit het huidige woonbestand van de Veenkoloniën (door middel van sloop) en het uitrollen van nieuw woonlint (door aanplant van bomen) vormen de belangrijkste ruimtelijke strategieën waarmee het vein-team een gezonde en duurzame woongemeenschap wil realiseren. Vooral de aanplant van bomen is te beschouwen als een concrete en op korte termijn te realiseren landschappelijke interventie, waarmee direct duidelijk wordt hoe op de lange termijn het lint zich zou kunnen gaan ontwikkelen. Het is dus afhankelijk van een groei- of een krimpscenario of op de plek van deze bomen ook daadwerkelijk

gebouwd gaat worden. Toch is het bomenlint tegelijkertijd de markering van het casco waarbinnen de ontwikkelingen moeten plaats vinden. Dus ondanks dat we het laadvermogen (de mogelijkheid tot groei) vergroten, blijft kleinschaligheid wel een kernbegrip. Het is en blijft een 'dorpsgemeenschap'. Zodoende bestaat de kans dat het oneindige lintdorp ooit afkomt. Vanaf dat moment zal er dus een nieuw casco gedefinieerd moeten worden waar een volgend oneindig lintdorp zou kunnen ontstaan.

Een van de sociale dragers die het lint krijgt is een mobiel centrum dat een breed palet aan functies en faciliteiten naar de veinbewoners toebrengt. Op een aantal ankerplaatsen overal in het lint, dat we zullen aanduiden als 'het lege centrum', kan dit mobiele centrum (speciaal uitgeruste vrachtwagens en platbodemboten) aanmeren om een buurtschap tijdelijk van een supermarkt, café of groenteboer te voorzien. Zo ontstaat er een 'gelegenheid' voor mensen om elkaar te ontmoeten die juist door haar tijdelijke karakter heel intens kan zijn.

Een tweede pijler die we bepalend achten voor de sociale structuur van het lint zijn de freezones die in stroken haaks op het lint staan. De aanwas van deze woon-, werk- en pionier-kavels zal niet geleidelijk maar schoksgewijs plaatsvinden. Naarmate het bewonerstal van het lint toeneemt, zullen steeds meer zijtakken van verschillende afmetingen vanaf het lint in het akkerland boren. De aanwas van freezones geeft aan in welk stadium van ontwikkeling het lint zich bevindt en kan daarom beschouwd worden als een sociale barometer. De gelaagdheid van de bevolking wordt weerspiegeld in de gelaagdheid van het landschap. Afhankelijk van een ieders beurs zullen er brede lange stroken of korte dunne stroken van het boerenland worden betrokken. Vanuit vogelperspectief zal dan ook het effect van een streepjescode ontstaan en op die manier wordt het gemixte karakter van het dorp bijna grafisch in het landschap weergegeven. Vanuit kikvorsperspectief wordt die individualiteit ook evident door de manier waarop het kavel is ingericht en wordt gebruikt. Juist de combinatie van dunne en dikke strepen in het landschap laat zien dat het gaat om een vitale en sociaal gemixte woongemeenschap.

3. Context

Wanneer we de betekenis van het oneindige lintdorp als woongemeenschap in een bredere context willen duiden dan moeten we constateren dat het een duidelijk alternatief kan zijn voor de stad. Dat wil echter niet zeggen dat het oneindige dorp antistedelijk is. In tegendeel, het gaat hier eerder om een zoektocht naar nieuwe vormen van stedelijk leven buiten de fysieke manifestaties van de stad. Stedelijk leven, gedefinieerd als een voorzieningenpakket, is door een toegenomen individuele mobiliteit in principe overal mogelijk geworden. Zelfs de meest afgelegen dorpjes worden uitstekend ontsloten door een uitgebreid netwerk van provinciale wegen en bijna alle huishoudens beschikken over internet aansluiting. Toch zijn deze moderniseringsprocessen niet vrij blijvend, ze vormen niet simpelweg een extra laag in het landschap maar transformeren dat landschap ook in sterke mate. Tegenstellingen tussen stad en platteland kunnen steeds moeilijker geformuleerd worden en de betekenis van plaatsen dreigt inwisselbaar te worden.

Juist daarom moeten we de sociaal economisch luwte van Oost Groningen en het oostelijke deel van Drenthe ook eerder als een kans beschouwen dan als een gebied dat in de beeldbepalende werkgelegenheidsgrafieken constant onderaan staat. Juist hier bestaat de mogelijkheid om nieuwe betekenissen te creëren. De vein-dorpen kunnen uitgroeien tot plaatsen met een nieuwe identiteit en betekenis. Het procesmatige karakter van pionieren op het vrije land dat gecombineerd wordt met de sociaal economische luwte van het gebied, maakt het oneindige veinlint tot een interessant en aantrekkelijk woongebied voor mensen met een beperkte beurs, maar ook voor mensen die het gevoel hebben dat het begrip 'individuele vrijheid' in de stad een steeds engere betekenis heeft gekregen. Het lint biedt de vrijheid voor individuele ontplooiing en daagt de bewoners uit om op gelijkwaardige basis, in goed overleg met elkaar en met respect voor de ruimte samen te leven. We willen hier geen droombeeld schetsen van een premoderne 'agrarische' woongemeenschap maar streven naar een optimale combinatie van moderne hoogwaardige technologie en de mogelijkheden van ruimte. Door de regelgeving af te graven en daarbij eigenlijk het generieke en algemene karakter van de wet regiospecifiek te maken, hopen we een plek te creëren waar nieuwe sociale experimenten mogelijk worden. Het veinlint wil een vertaalslag maken van de mondiale en/of Europese context waarin we leven naar een lokale sociaal/maatschappelijke structuur waarin de menselijke maat voorop staat. Zo kan het oneindige dorp begrepen worden als een alternatief verhaal dat zich nestelt in de niche tussen het grote verhaal van globalisering (het lokale is afhankelijk van mondiale processen) enerzijds en het hypertokale verhaal van bijvoorbeeld autarkische woongemeenschappen anderzijds.

Tekst en analyse Bram Esser (filosoof & publicist).
Bovenstaande tekst is door intensieve interactie met het vein-team tot stand gekomen.

Een gevaarlijk besluit. – Het christelijk besluit de wereld *veenkoloniën* lelijk en slecht te vinden, heeft de wereld *veenkoloniën* lelijk en slecht gemaakt.

Uit: Een vrolijke wetenschap – F. Nietzsche

Vain* *Vein** kolonie

De roep om het landelijk gebied te koloniseren staat hoog op de politieke agenda.

Ze wordt gevoed door problemen in de grote steden en een trek naar 'buiten', maar valt misschien vreemd genoeg samen met de ingetreden demografische 'krimp' in Noordwest Europa. Deze gaat gepaard met een stevige vergrijzing van de bevolking die een vraag naar specifieke woonvormen veroorzaakt.

Daarnaast ontstaat er een groeiende behoefte aan nieuwe vormen van buiten wonen en werken in een dichtbevolkt land dat zich kennelijk wil transformeren naar een dunbevolkte stad. Buiten de geplande steden ontstaat er een nieuw 'tussenland' buiten de opgepoetste binnensteden en de monofunctionele buitenwijken om. Hier wordt gewoond en gewerkt op toekomstige bedrijventerreinen en braakliggende percelen, buiten het zicht van de planologen en beleidsmakers. Volgens hen is het een onland, niet passend in de strakke regie van stad en nieuwe natuur. Tegen die achtergrond rijst de vraag of de diversiteit van regio's specifieke aanknopingspunten biedt voor enerzijds het maken van interessante onderlinge verschillen en anderzijds om de aantrekkingskracht van het "tussenland" een plek te geven of op z'n minst te begrijpen. Dit wil niet zeggen dat het 'tussenland' gepland zou moeten worden, immers het ontstaat juist als ongepland fenomeen, maar het zou als component van een woonwijk een alternatief kunnen vormen voor de eenzijdige Vinexwijk.

In de Veenkoloniën lijkt de tijd te hebben stilgestaan. De bevolking leeft met een soort haat- liefde verhouding ten opzichte van het gebied. Men wil er niet weg, maar ook niet blijven. Worden overzeese koloniën vroeg of laat verlaten en krijgen deze na verloop van tijd weer een zelfbestuur, voor de Veenkoloniën geldt dit niet. Men vindt er *weinig* persoonlijke ontplooiingskansen, maar blijft er toch hangen. Er heerst de typische mentaliteit van de (afgelegen) regio waar voordat je het weet je leven half op weg is zonder dat je je bewust was van een persoonlijke groei en zonder dat je keuzes hebt hoeven of willen maken.

Voor veel bewoners is dit beeld echter niet herkenbaar en van buitenaf opgeplakt. Juist het onderspannen zijn van het gebied is voor hen een kwaliteit van leven. *Dit wordt ervaren als een vorm van vrijheid en onafhankelijkheid, die nog eens fysiek wordt bevestigd door de ruimte van het open landschap.* En wie zijn wij dat we als buitenstaanders durven oordelen over goed of slecht?! *Het is maar zeer de vraag of we elk gebied moeten aansluiten op onze steeds globaler georganiseerde consumptiemaatschappij. De Veenkoloniën bieden een uitgelezen kans om het gebied te onderzoeken als lokaal alternatief, waar duurzaamheid niet een kunstmatig opgeplakt logo is, maar een vanzelfsprekend onderdeel van een mentaliteit wordt.*

Zonder het gelijk of ongelijk van deze beweringen te willen achterhalen is het een kans om een dergelijke lokale ontspanning te combineren met veranderingen die het zelfrespect doen groeien en zorgen dat *de bewoners van het letterlijk 'lage' gebied hun nederigheid overwinnen en dat ze inzien dat hun woongebied juist een lichtend alternatief kan zijn in de Nederlandse context.*

* augustus 2004

* maart 2005

Thuis *op het land*

Al denkend over *en werkend aan* de Veenkoloniën is het duidelijk dat alleen ruimtelijke voorstellen het gebied niet vooruit zullen helpen. Voorstellen om het gebied te in*NU*veren moeten niet alleen een ruimtelijke verbeteringsslag voorstaan maar ze moeten hun basis ook vinden in een politiek engagement en een begrip van de actuele sociaal-economische situatie.

Dat betekent dat een voorstel niet alleen recht doet aan het karakter van het gebied in ruimtelijke zin maar ook specifiek het soort leven zal moeten kunnen faciliteren dat al ter plaatse wordt geleefd *en dat hoogstens extrapoleert naar actuele varianten*.

De voorstellen moeten zodanig aansluiten bij de lokale mentaliteit dat deze van binnenuit kan worden ontwikkeld.

Dat betekent dat we niet moeten proberen haar aan te sluiten op de snelheid van *West Europa, maar vooral de lokale kwaliteit moeten benadrukken*.

Dat betekent dat we niet moeten proberen daar al te gemakzuchtige scenario's op te projecteren, gevoed door clichés *en/of modes*.

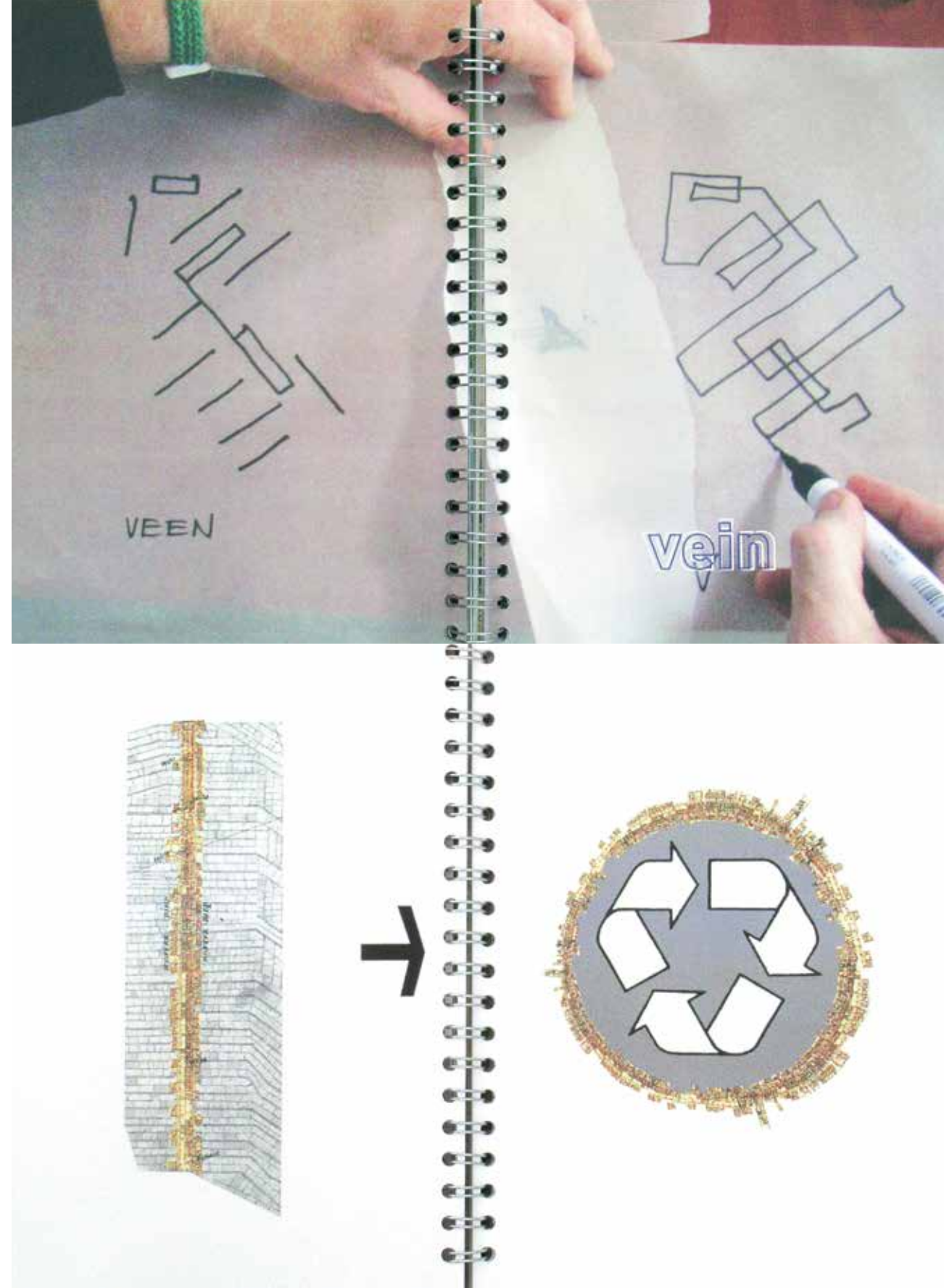
Dat betekent dat we niet een karikatuur van het gebied moeten maken door overdreven extrapolatie of *tendentieuze beeldvorming*.

Dat betekent dat we niet een algemeen geldende norm van buitenaf op het gebied moeten plakken. Wel moet er gedurfd worden stevig te 'schuren' aan dat wat we denken dat de identiteit van de Veenkoloniën is en met name ook wat die kan gaan worden. *Het gaat niet om een status quo maar om een gericht in beweging komen*.

Een aanprijzing van het gebied zou als volgt kunnen luiden: .

Welkom in de Veenkoloniën; het gastvrije oord waar iedereen welkom is. Hier krijgen regels en wetten een andere betekenis en worden zelfs herschreven. Hier trekt u als pionier naar toe om de ruimte en vrijheid te ontdekken en om uw leven naar eigen inzicht in te richten..

Wie wil er wonen in dit land waar beperkingen worden omgezet in onbegrensde mogelijkheden op weg naar een vorm van zelfbestuur. Waar betrokkenheid bij dorp en buurt weer iets kan gaan betekenen, niet als een terugtrekkende beweging binnen eigen grenzen, maar als een experimenteel Europees dorp. Hier gaat stedelijke vernieuwing hand in hand met politieke vernieuwing. Wie wil er wonen en zich thuis voelen in dit landschap van oneindige dorpen.

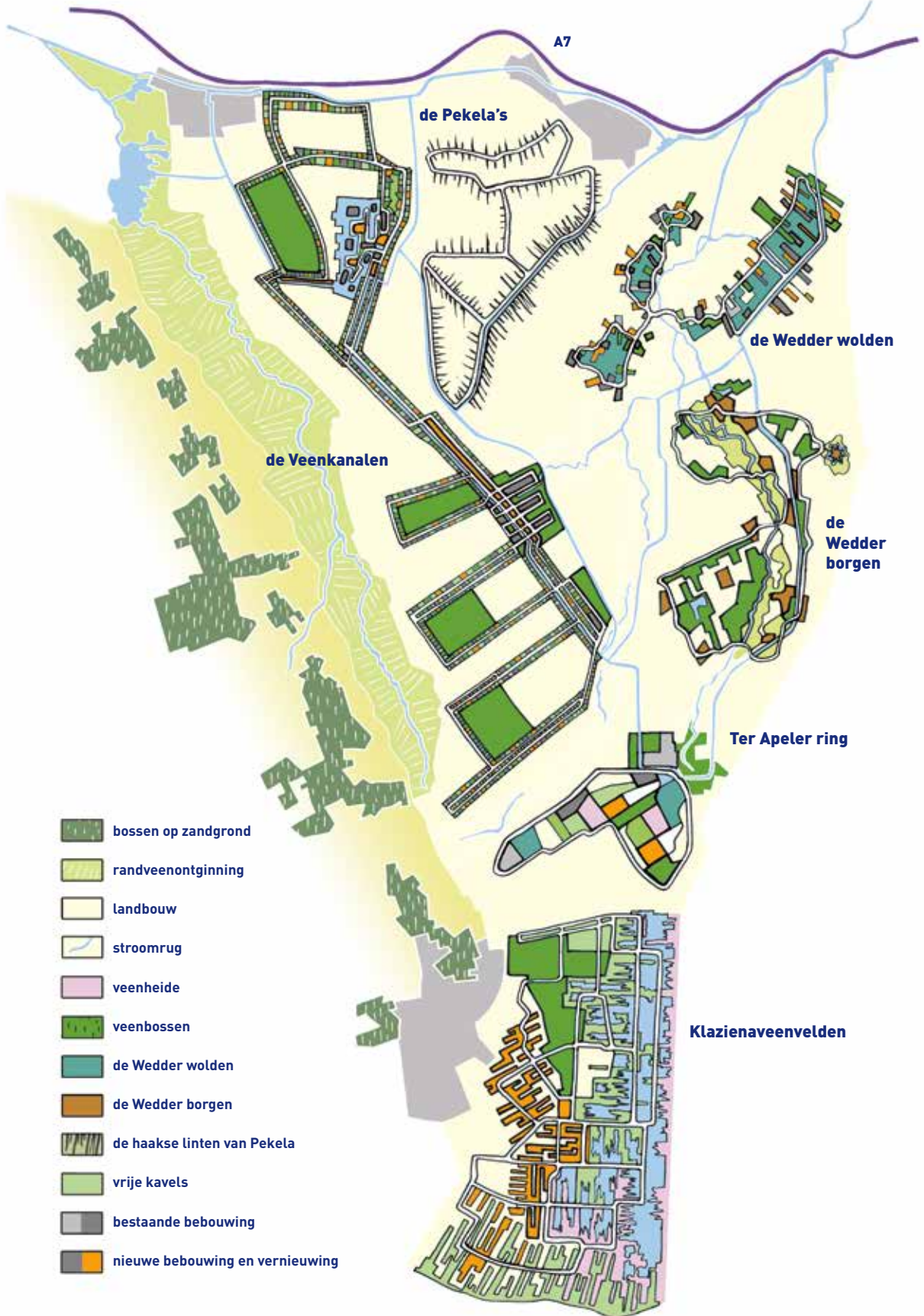
Het oneindige dorp

Het gebied bestaat ruwweg uit vier componenten: stad, (lint)dorp, (akkerbouw)land en water. De steden *Hoogezand*, Winschoten, Veendam en Stadskanaal ontberen een echte stedelijke allure. Ze manifesteren zich als plaatselijke verdikkingen aan het lint dat ervan afgekeerd is. De linten in deze verstedelijkte kernen zijn erg aan slijtage onderhevig. Het lint bleek in het nabije verleden niet in staat nieuw stedelijk gebruik te kunnen opnemen.

De typische veenkoloniale lintdorpen *in al hun onderlinge verschil*, die het landelijk afgegraven gebied doorsnijden hebben een sterk eigen imago, ontstaan in de geschiedenis, maar ontberen *in veel gevallen* een hedendaagse logica omdat het te krap bebouwd is. De te kleine gebouwen zijn lang niet altijd geschikt voor zowel het hedendaagse wonen als het werken. Het tussenliggende gebied is kaal qua landschap door de eenzijdige landbouw, arm qua bodem, en vergeten als recreatieve gebruiksruimte. We stellen voor dat in dit gebied de lintdorpen zich onlosmakelijk aaneenrijgen tot eindeloze woon/werklinten. Een stedelijk circuit waarin je oneindig kunt rijden en waarin iedereen je buurman is. Deze dorpen worden de langste in Europa en herorganiseren zich doordat ze op zichzelf worden aangesloten. Ze vormen woongemeenschappen waar je van alle gemakken voorzien bent, waar je ‘binnen’ bent en waar je, als je dat niet wilt, ook niet persé weg hoeft. Of zoals Sloterdijk in zijn antropologische trilogie ‘Sferen’ veronderstelt: “waar ‘het lokale binnen’ een alternatief biedt om het oneindige van het moderne buiten te kunnen weerstaan”. In de noodzaak nieuwe immuniteiten te vinden tegen dit alomtegenwoordige globale buiten, kunnen de oneindige Veindorpen een concreet antwoord vormen.

We stellen voor dat de dorpen als oneindig aaneengeregen woonlinten de tussenliggende ‘kuilen’ opnieuw organiseren en deze landschappelijke contravorm als vergeten ruimte gebruiken om de grootst denkbare achtertuinen te kunnen maken. Deze freezones zijn de vergrote kavels die haaks op het lint staan. Ze zullen schoksgewijs van het boerenland betrokken worden omdat dit proces afhankelijk is van de individuele vraag vanuit het lint. Iedere bewoner van het lint kan namelijk een groter stuk land (tot een bepaalde achtergrens) van de boer kopen voor een collectief afgesproken kostprijs. Op deze manier kan een ieder met z’n eigen beurs een aardig kavel betalen (één vierkante meter voor 25 euro, drie keer de werkelijke kostprijs plus transactieoverhead) en naar eigen inzicht gebruiken en bebouwen. Voor de boer vormen deze individuele transacties in de loop van de tijd een relatief kleine, maar wel een regelmatige bron van inkomsten, zonder dat dit ten koste gaat van zijn bedrijfsvoering. De onbruikbare reststukjes die al dan niet tijdelijk ontstaan kunnen met Europese subsidies worden bebost. Het vein-dorp borduurt voort op haar ontstaansgeschiedenis en blijft een vitale en sociaal gemixte woon- en werkgemeenschap gebaseerd op kleinschaligheid. Het grote geldgewin en de op grondspeculatie gerichte projectontwikkeling maken plaats voor continue transformatie van het lint op basis van kleinschaligheid.

We stellen voor dat de randen van het landbouwlandschap een grote vrije zones worden waar een bonte verzameling experimenten wordt uitgevoerd in deze freezone tussen woonlint en landbouwgebied. Het water, ooit het belangrijkste wegen transportnet, later het open riool van de agrarische industrie, is nu op weg vloeibare ecologische hoofdstructuur te worden en een recreatief potentieel. Hier kan milieuwetgeving worden herschreven door te wijzen op autarkische mogelijkheden waarin verantwoord water(her)gebruik, het maken van eigen zonne-, wind- of bodemenergie, maar ook het maken van woning- en schuurgebouwen met hout uit eigen (vergrote) tuin wordt beloond met meer vrijheden. Een samenleving kan zichzelf opnieuw proberen uit te vinden, niet door in de tijd terug te gaan , maar door te evolveren in de tijd.

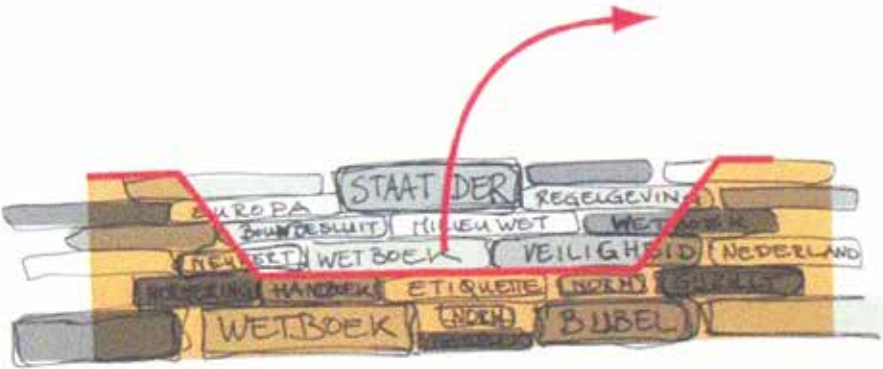

Afgraving wordt opgraven

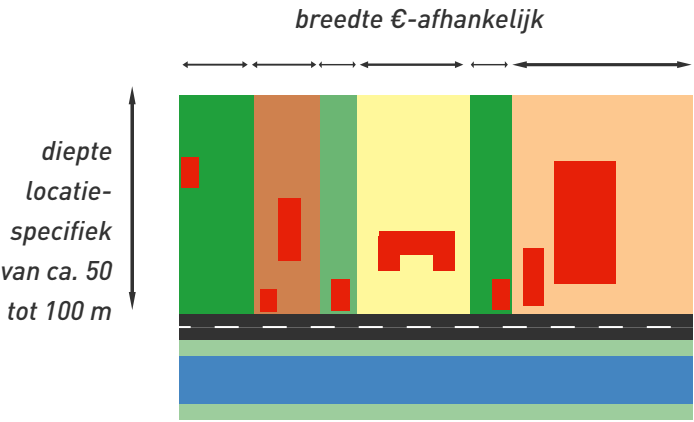
Na het veen stellen we voor het gebied opnieuw af te graven, maar dan in overdrachtelijke zin als het gaat om de bestaande regelgeving. Niet met als doel er een anarchie van te maken maar wel om een kritische vernieuwing te *projecteren en op zoek te gaan* naar een andere cohesie dan de voorgekookte zoals we die nu kennen. De milieuwetgeving schaffen we *af in het woonlint om een maximale mix mogelijk te maken tussen wonen en werken in het lint*. Voorwaarde is wel dat er geen afval of andere problemen uit het gebied mogen worden geëxporteerd en *er in het lint met respect voor de eigen omgeving wordt gehandeld. In buurtschappen in het dorp kunnen plannen worden besproken en geaccepteerd*. De opgaande erven worden bestemd voor permanente bebouwing en hiervoor vrijgegeven mits er een goed verhaal aan ten grondslag ligt. Het maakt niet uit wat *je* wilt bouwen op het *opgaande erf* als je het maar motiveert en bespreekt met de directe omgeving. *Het minimum waar je aan moet voldoen is een volume van 6 bij 6 bij 6 meter waarin Europese bouwregelgeving is verwerkt. Deze Veenkubus is te koop voor 50.000 € (peildatum 1 april 2005). Verder is er absolute vrijheid van bouwen zolang er ook door de bouwer wordt gewoond op het erf. Er is geen welstandscommissie nodig omdat beeld er niet toe doet. De ruimtelijke kwaliteit van het lint is maatgevend*. Deze wordt stedenbouwkundig in het lint bepaald door het laadvermogen dat, zowel door verdichting, verdieping, als ook door lineaire uitbreiding van het lint wordt opgevoerd. *Er ontstaat een lineaire streepjescode van verdiepte en in breedte sterk variërende kavels. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld ook nieuwe melkveehouderijen in nieuwe delen van het woon/werklint worden opgenomen. Dit leidt tot een stedenbouwkundig gebruikconcept gebaseerd op de mogelijkheden van de, grotendeels bestaande, infrastructuur (infra en techniek) en op een collectief ruimteconcept dat tot stand komt door een ontspannen samenspel van individuele percelen en opstallen*. Hierbinnen kan men bestemmingsvrij bouwen in het lint waarbij iedere bewoner een *stuk land kan kopen grenzend aan z'n kavel tot de freezone-grens*. *Er is geen bebouwing mogelijk buiten de linten en dus buiten de doorgaande infrastructuur. Nieuwe uitbreidingswijken als vlekken in het land worden hiermee voorkomen. Bestaande verdichtingen in het lint kunnen door een combinatie van sloop, infiltratie en inpakningsmaatregelen dmv. bosaanplant onderdeel worden van het lint. Uit het laatste blijkt tevens dat het niet gaat om een vrijheid- blijheid moraal en dat er wel degelijk een nieuwe code voor het gebied wordt vastgesteld, maar één die duidelijk en helder is en individuele 'ruimte' koppelt aan een collectieve verantwoordelijkheid.*

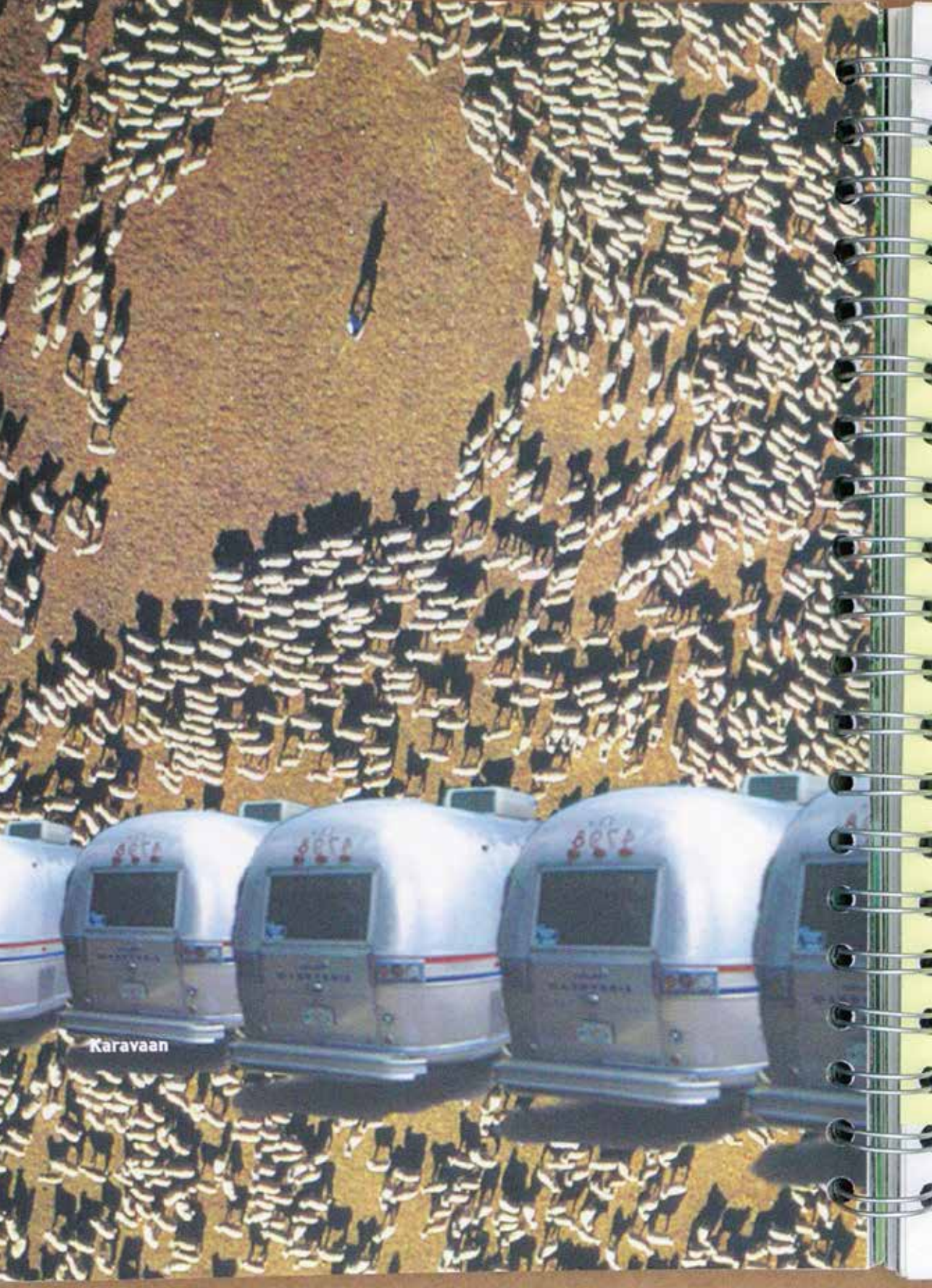
Her -ontginnen is ont-regelen en opnieuw her-regelen in de vorm van tien ruimtes in het oneindige dorp:

- 1 iedere bewoner heeft de ruimte om te bouwen wat hij/het wil
- 2 iedere bewoner heeft de ruimte om te bouwen waar hij/het wil
- 3 iedere bewoner heeft de ruimte om te bouwen hoe hij/het wil
- 4 iedere bewoner heeft de ruimte om te bouwen wanneer hij/het wil
- 5 iedere bewoner heeft de ruimte om te doen als hij het richt op het lint
- 6 iedere bewoner heeft de ruimte om bomen te kappen als hij het herplant
- 7 alle ruimte is grondgebonden
- 8 de lokale ruimte is overal, de globale ruimte is lokaal
- 9 iedere bewoner woont in het centrum en in de rand
- 10 de ruimte is onbegrensd zolang je er ook woont

'Streepjescode'-principe van de vrije kavels

NUtopie / Nutarkie

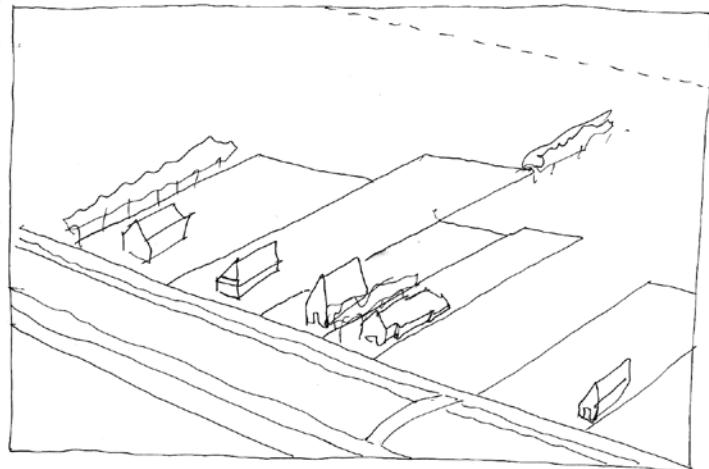
Het aaneengeregen dorpslint is als de bandstad van le Corbusier maar dan als nieuwe woon-enclave opgerold in z'n eigen territorium. In deze onbepaalde conditie tussen dorp en stad faciliteert ze democratische *en stedelijke ruimtelijke* vernieuwing. *Ze ontpopt zich als een binnenste-buiten-stedenbouw, niet langer worstelend met het indammen van de rode contouren in het groene landschap, maar als een verstedelijkingsvorm die onderdeel is van dat landschap en als lineair casco groei en krimp kan opvangen.* Deze specifieke stedelijke woonvorm levert mogelijk impulsen *om in Nederland* een nieuwe verhouding tussen individu en gemeenschap, *stad en land, natuur en cultuur* te ontdekken. In plaats van geforceerd aansluiting te zoeken bij de regio, of zelfs de nationale schaal, sluiten we het gebied optimaal op zichzelf aan. Dit autarkische principe betekent niet dat er goederen en diensten van buitenaf worden geweerd; er wordt wel degelijk handel met de wereld gedreven maar op basis van een hervonden zelfrespect en niet als onontkoombaar gegeven. *Via het bovenlokale wegnnet is het gebied aangesloten op z'n omgeving.*

Hoogezand, Veendam en Winschoten en Stadskanaal dunnen we uit door selectieve sloop *en infiltratie met bosbouw.* Deze ontklonterings-strategie is niet een esthetisch *maar een collectief ruimte* principe. Alle bewoners worden aangesloten op de grotendeels bestaande infrastructuur/weg, *die door een aantal 'lassen' oneindig wordt gemaakt. Wachtend op bewoning worden deze lassen met collectieve bossen aangeplant om bewoners uit de stedelijke kernen (Stadskanaal, Winschoten, Veendam - ... en nieuwe kolonisten) te verleiden zich hier te vestigen. Ruimte voor deze bossen komt uit de langzame krimp van het landbouw-areaal. Aanplant vindt asymmetrisch plaats om uitzicht te waarborgen.* Met de door sloop vrijgekomen bouwmaterialen kunnen nieuwe woningen worden gebouwd die het woonlint aanvullen. *Maar in de toekomst kunnen ook de collectieve en individueel aangeplante bossen hiervoor gebruikt worden. Deze bossen vormen tevens een recreatief potentieel. (zie voor een overzicht van de strategieën de bijgevoegde kaart van de Veenkanalen 2050)* De bevaarbaarheid van het water wordt geoptimaliseerd zodat er een recreatief watercircuit ontstaat. *Nieuwe waterverbindingen kunnen lineaire blauwe dorpen worden en bestaande kanalen kunnen door, met moderne techniek te openen, bruggen goed bevaarbaar worden. Mét de fysieke stedelijke ontklontering worden ook de voorzieningen verspreid over het oneindige lint. Het oneindige dorp heeft niet langer een éénduidig centrum maar krijgt de mogelijkheid een 'mobiel centrum' te organiseren in de vorm van voorzieningen die naar je toe komen, zoals de bibliobus, de kroegschuit en de individuele boodschappendienst en de kinderspeeltent. In de freezones kunnen allerlei experimenten in dienst staan van het creëren van eigen energie en bouw materiaal, landbouw en veeteelt voor eigen gebruik. Dit kan ook collectief gebeuren rondom de buurtschappen die al vanouds in het lint zitten en die versterkt zullen worden door voorzieningen uit de stedelijke centra te trekken.*

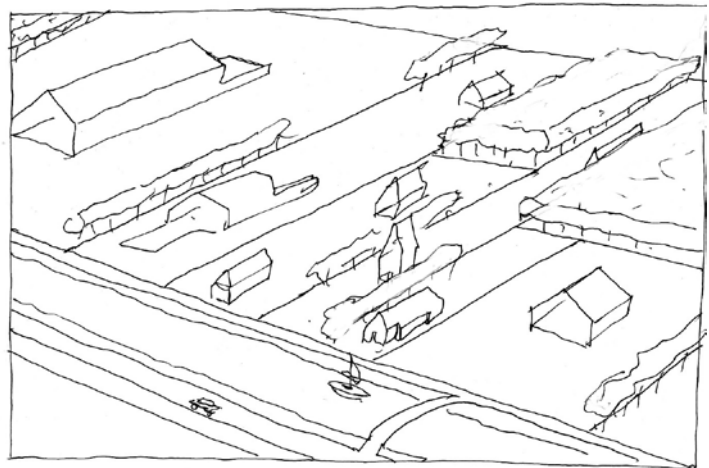
Zoals gezegd, iedereen is welkom, niet alleen als toekomstige bewoner maar ook als tijdelijke gast, als je maar je steentje bij wilt dragen aan de *ontwikkeling van een mentaliteit* voor het gebied. Het *oneindige dorp* wordt daarmee niet een nieuw utopia maar een reëel model dat gekoppeld is aan een utopische vernieuwingsdrang.

Deze 'NUtarkie' waar de infrastructuur al voor klaar ligt *zal symbool worden voor het wonen in een nieuwe ruimte. in Nederland.*

Ruimte die het vergeten oord van een nieuwe geestdracht zal voorzien .

het bestaande lint

het vergrote casco

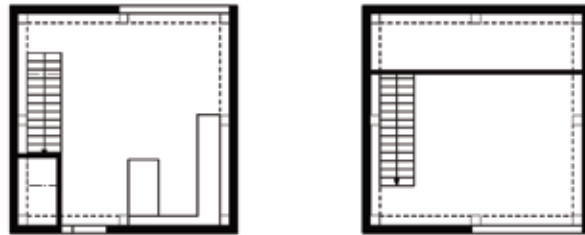

Generieke kubus onder ruime jas

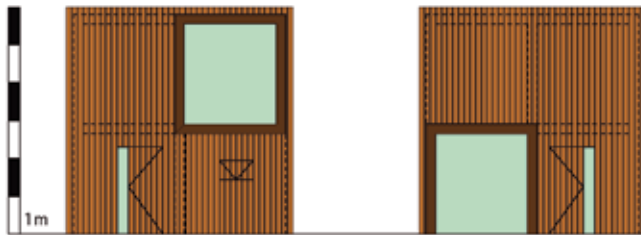
De generieke vein-kubus

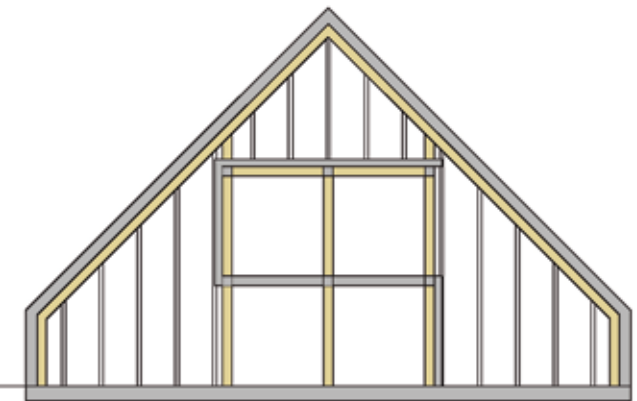
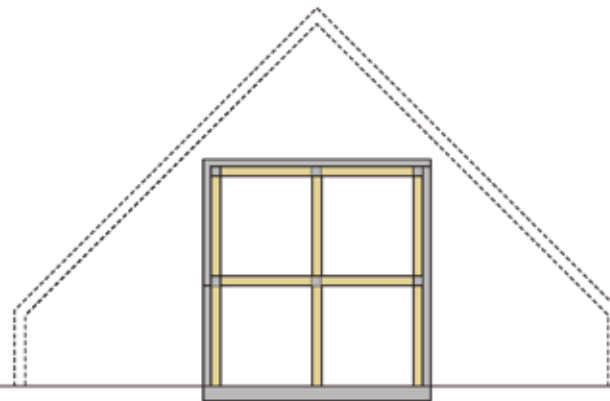
lokale schuurvarianten

bruto oppervlakte 36 m²

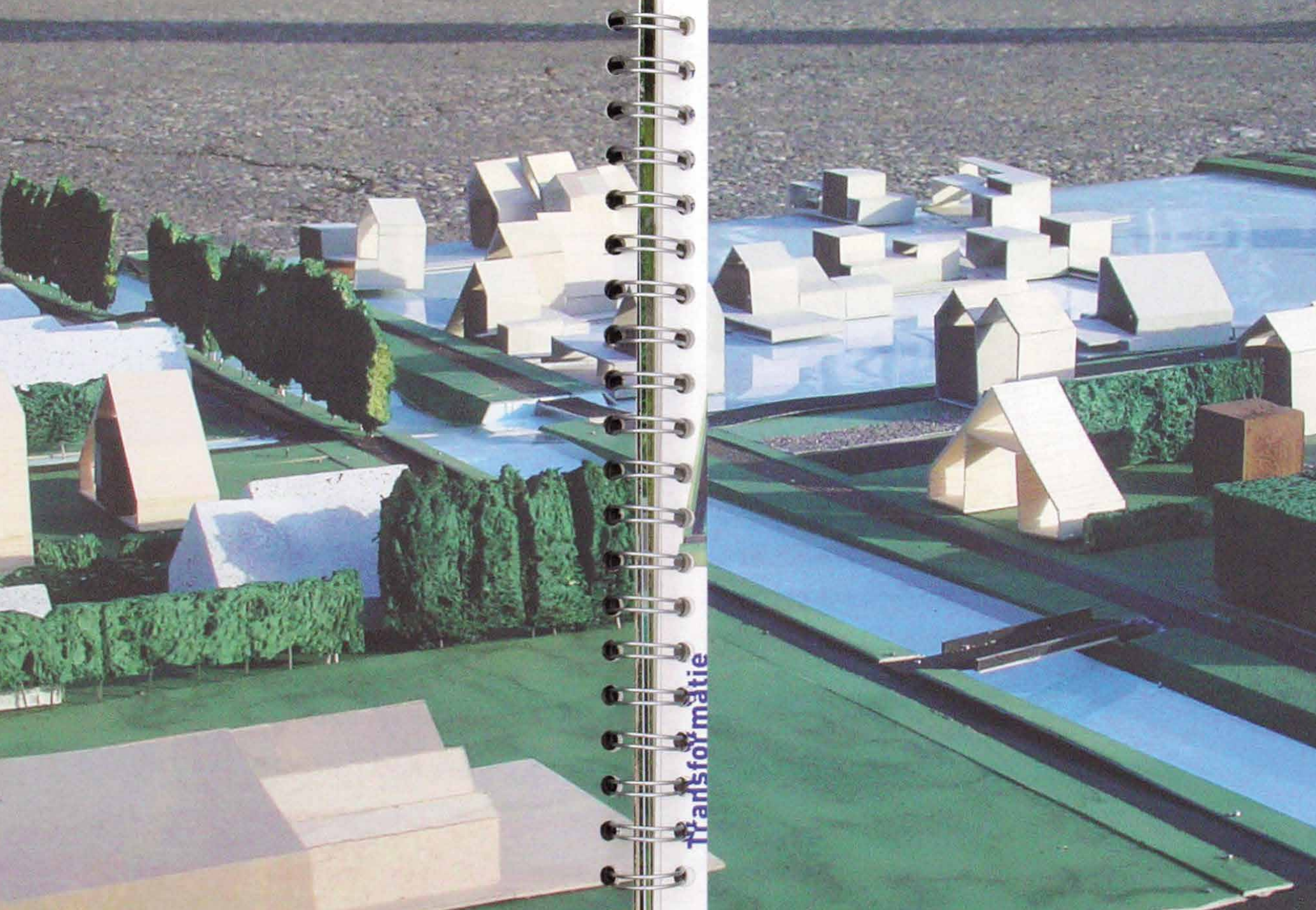

constructieve kern naar Europese bouwnorm

schuur = ruime (zelfbouw)jas

landsformatie

(nieuw) boslint

(nieuw) waterlint

(bestaand) enkellint

(bestaand) dubbellint

Steigerwoningen, woonbootpieren, ponton-eilanden: het blauwe dorp

Laadvermogen

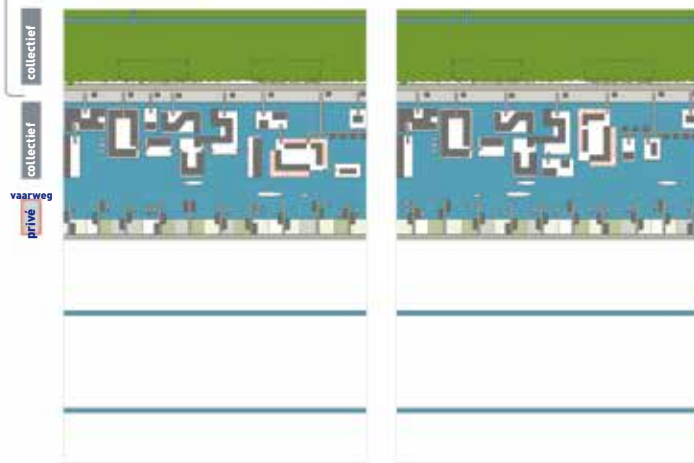
Nieuw waterlint
Tussen Kielwindeweer en de plas van Veendam wordt een nieuw kanaal gegraven dat directe verbinding verschaft tussen het Zuidlaardermeer en het A. G. Wildervanckanaal. Het nieuwe kanaal heeft een breedte van 200 meter (!) waarbinnen een zone van 30 meter wordt vrijgehouden voor de doorgaande recreatievaart. De zuidzijde wordt uitgegeven in particuliere water-landkavels (50/50) met losse villa bebouwing. De noordzijde wordt intensiever bebouwd met een 120 meter diepe, haakse schakering van drijvende woningtypologieën zoals steigerwoningen, woonbootpieren en pontoneilanden. Parkeren gebeurt in kleine kamers in het collectieve bos.

Voorbeeld 1: Nieuw waterlint

2005

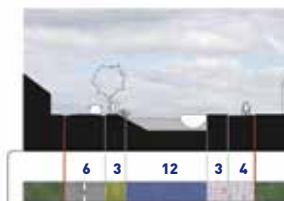

2010

2050

Voorbeeld 2: Kielwindeweer

Kielwindeweer
In dit ontspannen lint wordt aan één zijde een collectief bos aangeplant. Tussen het lint en het bos wordt een 200 meter (!) diepe 'freezone' uitgegeven, bestemd voor beide zijden van het lint. De eenzijdige en aantrekkelijke ligging stimuleert een meer recreatief en groen georiënteerd programma. Met het groeien van de bomen kunnen ook de particuliere kavels vergroenen, daarbij profiterend van de -met de jaren- aantrekkelijker wordende woonomgeving.

2005

2010

2050

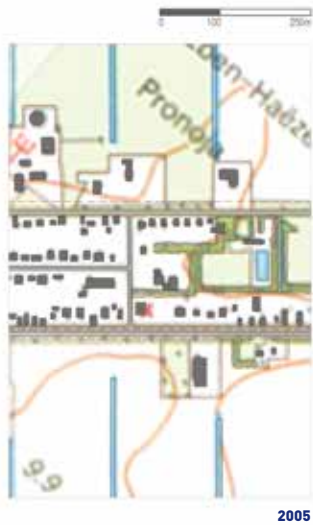
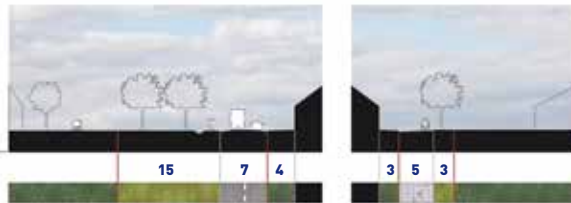
Freezone

Kwaliteit van leven aan het lint

Valthermond

In dit bestaande dubbellint wordt het middengebied uitgedund zodat hier een kwalitatieve verbetering kan plaatsvinden: een vergroening van het binnengebied op grotere kavels. Dit wordt vooral bereikt door uitplaatsing naar de buitenzijde waar zeer grote kavels worden aangeboden. De bestaande boerderijen worden hier vanzelfsprekend in opgenomen.

Voorbeeld 3: Valthermond

Musselkanaal

Het lint ligt ingeklemd tussen achterweg en spoorlijn. Tussen het kanaal en de achterweg is de diepte dermate royaal dat er plaats kan worden geboden voor nieuwe activiteiten die een groot oppervlak behoeven: van sportcomplex tot manege, van agrarische industrie tot houthandel. Deze nieuwe maat maakt een sterkere menging van wonen en werken in verschillende ruimtelijke configuraties mogelijk.

Voorbeeld 4: Musselkanaal

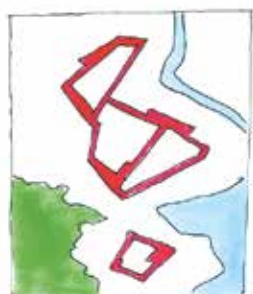
stedenbouw

2020

2050

binnenste-buiten stedenbouw

2050

Team-samenstelling Vain Veinkolonie

Onix Alex van de Beld (teamleider) - www.onix.nl

-Scape Florian Boer - www.scape.nl

Dékan Peter de Kan

workshop

Wim Boetze landschapsarchitect en deskundige op het gebied van water, landbouwvernieuwing en nieuwe landschappelijke stedenbouw, kenner van het gebied

Wies Sanders (Urban Unlimited, Rotterdam),

expert op het gebied van Free-zoning en strategische netwerken (spaces of flows), www.urbanunlimited.nl

Peter de Ruiter/ Ronald Bron bureau Alle Hosper, Haarlem

landschapsarchitecten, stedenbouwkundigen (o.a. Meerstad, Groningen)

Haiko Meijer - architect

Bram Esser - filosoof

specifieke bijdragen

Haiko Meijer (Onix) - architectonische typologie

Bram Esser - tekst inleiding

Alex van de Beld (Onix) - tekst boek 1&2

Dirk Strijker (RUG) - sociaal economische input

Juanita Fonseca, Florian Boer, Ekim Tan (-Scape)- stedenbouwkundig tekenwerk

Wouter Stoer, Wouter Ludden, Ferdi Zoet (Onix) - maquettebouw

Peter de Kan - fotografie/grafisch ontwerp boek 1&2, **deze samenvatting**

© maart 2005
© maart 2005